

# Wiesława Duży

---

"Opus temporis. Toruńskiej katedry historia najnowsza. Prace konserwatorskie i restauratorskie w latach 2000-2013", red. Katarzyna Kluczewajd, Marek Rumiński, Toruń 2013 : [recenzja]

---

Rocznik Toruński 40, 299-300

---

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

*Opus temporis. Toruńskiej katedry historia najnowsza. Prace konserwatorskie i restauratorskie w latach 2000–2013*, red. nauk. Katarzyna Kluczajd, Marek Rumiński, Toruń 2013, ss. 278

Starannie wydana książka ukazała się nakładem Toruńskiego Wydawnictwa Diecezjalnego. Biskup Andrzej Suski przygotował krótki wstęp, a książkę Marek Rumiński, proboszcz i kustosz bazyliki katedralnej w Toruniu – wprowadzenie do omawianej publikacji. Całość podzielono na trzy części, w których przedstawiono: program konserwacji i restauracji katedry świętego Jana Chrzciciela i świętego Jana Ewangelisty, wybrane aspekty najnowszej historii parafii, relację z prac konserwatorskich, a także studia poświęcone niektórym wybranym elementom historii katedry.

Pierwszą część, zatytułowaną *Opus temporis – podsumowanie*, otwiera artykuł M. Rumińskiego i Lucyny Czyżniewskiej. Autorzy przedstawili w nim relację z prac konserwatorskich i restauratorskich w katedrze w latach 2000–2013, odwołując się przy tym do prac prowadzonych w bazylice katedralnej już wcześniej, w latach dziewięćdziesiątych XX w. Omawiane prace dokumentują liczne fotografie prezentujące efekty prac konserwatorskich i stan zachowania konserwowanych elementów architektury. Zarys historii parafii katedralnej przedstawił Waldemar Rozynkowski. Artykuł dotyczy ostatniego dwudziestolecia funkcjonowania parafii, przywołano w nim liczne wydarzenia i ważne momenty w życiu wspólnoty parafialnej. Jadwiga W. Łukaszewicz przygotowała artykuł, w którym pogłębiono wcześniejsze relacje z przebiegu prac konserwacyjnych katedry świętojańskiej w Toruniu. Autorka przedstawiła rozważania, które doprowadziły do decyzji o przeprowadzeniu konserwacji „zachowawczej” obiektu z elementami restauracji struktury architektonicznej i jej dekoracji, stan zachowania budowli oraz kolejne etapy przygotowań i prac naprawczych. Rozwinięcie tematu znajduje się w kolejnym artykule – Małgorzata Dobrzyńska-Musiela i Izabella Brzostowska zrelacjonowały przebieg konserwacji elewacji, wnętrza, w tym sklepień korpusu nawowego, kruchty podwieżowej i aneksów przywieżowych. Zasady finansowania programu konserwacji katedry, przeprowadzonej w ramach projektu „Toruńska Starówka – ochrona i konserwacja dziedzictwa kulturowego UNESCO”, przedstawiła Mirosława Romaniszyn.

W drugiej części, zatytułowanej *Opus temporis – kronika fotograficzna*, zamieszczono 169 zdjęć ilustrujących stan zachowania katedry przed konserwacją oraz etapy i wyniki prac konserwacyjnych. Wstęp do tej części przygotowała Katarzyna Kluczajd, która też dokonała – razem z Izabellą Brzostowską – wyboru prezentowanych fotografii.

Część trzecią książki zatytułowano *Opus temporis – implikacje*. Znalazło się w niej siedem artykułów z zakresu historii sztuki i teorii konserwatorskiej, przygotowanych na kanwie prac przeprowadzonych w katedrze świętojańskiej w Toruniu. Izabella Brzostowska scharakteryzowała detal architektoniczny wnętrza korpusu nawowego toruńskiej katedry. Autorka omówiła: strefy kapitelowe filarów i półfilarów przyściennych, konsole sklepień korpusu nawowego, kapitele i konsole słupek oraz zworniki. Michał Kurkowski opisał dekorację maswerkową odkrytą na elewacjach katedry. Artykuł Elżbiety Pileckiej poświęcono krucyfiksowi z ołtarza Krzyża Świętego, jednemu z ciekawszych przykładów snycerki czternastowiecznej z obszaru państwa zakonnego w Prusach, przy czym autorka stawia tezę, według której rzeźba może pochodzić z warsztatu kolońskiego. Elżbieta Pilecka scharakteryzowała również malowidło ścienne z przedstawieniem ukrzyżowania, pochodzące z drugiej połowy XIV w., które znajduje się na filarze kościoła Świętych Janów, a odkryte zostało w czasie prac konserwatorskich w 2007 r. Autorka analizuje malowidło na tle podobnych dzieł europejskich. W kolejnym artykule Alina Tomaszewska-Szewczyk przypomniała historię zegara flisaczego z wieży katedry toruńskiej i zrelacjonowała prace konserwatorskie, którym poddano tarczę zegara w 2005 r. Wyposażenie kaplic bocznych kościoła świętojańskiego w Toruniu, odwołując się do przeprowadzonych w nim prac konserwatorskich i restauratorskich, przedstawiła Joanna Ziembiewicz. Autorka omówiła wyposażenie kaplic: św. Stanisława Kostki, Matki Boskiej Nieustającej Pomocy, św. Ignacego Loyoli i św. Józefa. Monika Jakubek-Raczkowska podjęła się charakterystyki rzeźby Pięknej Madonny Toruńskiej z końca XIV w. Badaczka zwróciła uwagę na trudności, które napotykają historycy sztuki starający się określić źródła inspiracji do tworzenia dzieł w stylu zbliżonym do rzeźby z toruńskiego kościoła.

Wszystkie teksty w omawianej pracy uzupełniono licznymi ilustracjami prezentującymi omawiane treści. Książkę zamykają krótkie noty o autorach poszczególnych artykułów oraz indeksy osobowy i nazw geograficznych, które opracowała Katarzyna Kluczajd.

*Wiesława Duży (Toruń)*